

Kommittédirektiv

En ny modell för kvalificering till socialförsäkring och ekonomiskt bistånd för nyanlända och icke-medborgare

Beslut vid regeringssammanträde den 19 oktober 2023

Sammanfattning

En kommitté ska se över kvalificeringen till socialförsäkring och ekonomiskt bistånd och ta ställning till på vilket sätt personer som kommer till Sverige som nyanlända och icke-medborgare som redan bor i Sverige ska kvalificera sig. Kommittén ska föreslå en ny modell för kvalificering till socialförsäkringsförmånerna och ekonomiskt bistånd. Syftet med modellen är dels att minska risken för att socialförsäkringsförmåner och ekonomiskt bistånd kan fungera som så kallade tilldragningsfaktorer för migranter, dels att stärka drivkrafterna för personer som kommer till Sverige att snabbt komma i arbete och egen försörjning och därigenom motverka utanförskap och långvarigt bidragsberoende. Kommittén ska även lämna förslag på hur rätten till ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen (2001:453) kan avskaffas för nyanlända som får etableringsersättning eller, om det enligt EU-rätt eller andra bindande internationella åtaganden inte är möjligt, begränsas för samma grupp.

Kommittén ska bland annat

- analysera och ta ställning till på vilket sätt personer som kommer till Sverige som nyanlända ska kvalificera sig till förmåner enligt socialförsäkringsbalken, särskilt de bosättningsbaserade, samt till ekonomiskt bistånd,

- analysera och ta ställning till på vilket sätt icke-medborgare som redan bor i Sverige genom övergångsbestämmelser, med en skäligen tidsfrist att nå upp till kriterierna och med hänsyn till individens redan uppnådda etablering och möjlighet till integrering i Sverige, ska kvalificera sig till förmåner enligt socialförsäkringsbalken, särskilt de bosättningsbaserade, samt till ekonomiskt bistånd,
- föreslå en ny modell för successiv kvalificering till socialförsäkringsförmånerna och för kvalificering till ekonomiskt bistånd som är förenlig med EU-rätten och andra bindande internationella åtaganden,
- analysera förutsättningarna för och lämna förslag på hur rätten till ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen kan avskaffas för nyanlända som får etableringsersättning eller, om det enligt EU-rätt eller andra bindande internationella åtaganden inte är möjligt, begränsas för samma grupp, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget ska redovisas senast den 30 september 2024.

Uppdraget att föreslå en ny modell för kvalificering till socialförsäkring och ekonomiskt bistånd

En omfattande migration har skapat betydande integrationsproblem över tid. Migrationen till Sverige är och har under en längre tid varit omfattande. Under den senaste tioårsperioden (2013–2022) har, enligt SCB:s befolkningsstatistik, mellan 65 000 och 143 000 personer som inte är svenska medborgare invandrat till Sverige varje år. Det finns integrationsproblem i form av utanförskap och bidragsberoende. Av samtliga personer som invandrar till Sverige är det enligt SCB:s befolkningsstatistik endast en mindre andel som kommer hit på grund av arbete. Den kvalificerade arbetskraftsinvandringen är ett värdefullt tillskott till svensk ekonomi.

Efter migrationskrisen 2015 tillsattes en parlamentarisk utredning, Migrationskommittén, som i betänkandet En långsiktigt hållbar migrationspolitik (SOU 2020:54) bland annat analyserade vilka faktorer, utöver asylreglerna, som gör att migranter söker sig till ett visst land, så kallade tilldragningsfaktorer. Kommittén konstaterade att generella inkomstnivåer och möjligheter till arbete i olika länder i allmänhet anses ha stor betydelse för migranters val av destination (s. 133).

Utrikes födda personer, framför allt de som är födda utanför Europa och som kommit till Sverige genom asylrelaterad invandring eller anhörig-
invandring, har oftare en svagare förankring på arbetsmarknaden än inrikes
födda. Det gäller särskilt utomeuropeiskt födda kvinnor. Det svenska
välfärdssystemet bygger i grunden på att de som kan arbeta ska arbeta. Det
är varken ekonomiskt eller socialt hållbart att personer som kan arbeta inte
gör det. Därför är det viktigt att personer i förvärsaktiv ålder som kommer
till Sverige börjar arbeta så snart som möjligt. På så sätt kan enskilda
personer både försörja sig själva och bidra till välfärden. Detta är avgörande
för att upprätthålla legitimiteten i välfärdssystemet. För de personer som inte
kommer i arbete och som får olika former av ersättningar och bidrag kan det
saknas tillräckliga incitament att bli självförsörjande, vilket medför betydande
risk för långvarigt utanförskap.

Ökade krav för att ta del av välfärden och andra rättigheter kan bidra till att
öka drivkrafterna att arbeta och integreras samtidigt som det gör Sverige
mindre attraktivt att stanna i för den som inte tar eget ansvar för sin
integration.

Kvalificeringen till socialförsäkringsförmånerna för personer som kommer till Sverige

Den svenska socialförsäkringen är indelad i tre olika försäkringsgrenar. Av
socialförsäkringsbalken följer att den som är bosatt i Sverige är försäkrad för
bosättningsbaserade förmåner och den som arbetar i Sverige är försäkrad för
arbetsbaserade förmåner. Den tredje försäkringsgrenen omfattar endast ett
fåtal förmåner som grundas på andra omständigheter än bosättning eller
arbete i Sverige, t.ex. tjänstgöring inom Försvarmakten. Bosättning och
arbete är således de grundläggande villkoren som avgör om en person är för-
säkrad i Sverige. Frågan om en person är försäkrad och omfattas av det
svenska socialförsäkringsskyddet utreds när rätten till en socialförsäkrings-
förmån prövas av Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten. För att ha
rätt till en socialförsäkringsförmån behöver även de speciella förmåns-
villkoren som gäller för respektive förmån vara uppfyllda.

Enligt socialförsäkringens bosättningsbegrepp ska en person anses bosatt i
Sverige om han eller hon har sin egentliga hemvist här i landet. Vid bedöm-
ningen ska begreppet bosatt i största möjliga utsträckning användas i dess
betydelse enligt normalt språkbruk och återspegla de faktiska förhållandena
(prop. 1998/99:119 s. 89). Vidare ska en person som kommer till Sverige

och kan antas komma att vistas här under längre tid än ett år anses vara bosatt i landet. Bedömningen av om det kan antas att en person kommer att vistas här i landet under mer än ett år ska bygga på en prognos över den enskildes vistelsetid här och göras på grundval av hans eller hennes personliga förhållanden (prop. 1998/99:119 s. 90 och 91). Det är således fråga om en helhetsbedömning där flera olika faktorer kan ha betydelse, såsom sysselsättning i Sverige samt familje- och bostadsförhållanden. En person som behöver ha ett uppehållstillstånd för att få vistas i Sverige ska dessutom ha ett sådant tillstånd för att kunna få bosättningsbaserade förmåner.

Bosättningsbegreppet inom socialförsäkringen har likheter med bosättningsbegreppet inom folkbokföringen, men de skiljer sig delvis åt, bland annat i fråga om tidsgränsen för hur länge en person som kommer till Sverige ska antas komma att vistas här för att anses bosatt här i landet. Att en person är folkbokförd kan vara vägledande vid bedömningen av egentlig hemvist enligt socialförsäkringsbalken, men är inte avgörande på så sätt att folkbokföring i sig utgör ett villkor.

En person som arbetar i Sverige är försäkrad för arbetsbaserade förmåner. För arbetstagare gäller den arbetsbaserade försäkringen från och med den första dagen av anställningstiden och för andra, exempelvis näringsidkare, från och med den dag då arbetet påbörjas. Enligt socialförsäkringsbalken ska en person som behöver ha ett arbetstillstånd för att få arbeta i Sverige eller ett uppehållstillstånd med motsvarande verkan dessutom ha ett sådant tillstånd för att ha rätt till arbetsbaserade förmåner.

Möjligheten att få tillgång till svenska socialförsäkringsförmåner i vissa gränsöverskridande situationer regleras förutom i socialförsäkringsbalken också i EU-rätten och i olika avtal om social trygghet som Sverige har ingått med andra länder. När det gäller EU-rätten handlar det bland annat om regelverken om samordning av medlemsstaternas sociala trygghetssystem, framför allt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 av den 29 april 2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen. Det finns även förordningar och direktiv som omfattar vissa grupper av tredjelandsmedborgare och som ger dem rätt till likabehandling gentemot medborgare i en EU-medlemsstat i vissa situationer och rätt till vissa delar av socialförsäkringen.

Kvalificeringen till ekonomiskt bistånd för personer som kommer till Sverige

Ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen är välfärdssystemets yttersta skyddsnät och ska träda in vid korta perioder av försörjningsproblem. Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till ekonomiskt bistånd. Biståndet prövas av socialtjänsten i respektive kommun och består av två delar: bistånd till försörjning (försörjningsstöd) och stöd till livsföringen i övrigt. Försörjningsstöd ska täcka den löpande försörjningen och avser skäligena kostnader för livsmedel, kläder och skor, lek och fritid, förbrukningsvaror, hälsa och hygien, dagstidning, telefon, boende, hushållsel, arbetsresor, hemförsäkring samt medlemskap i fackförening och arbetslöshetskassa. I livsföringen i övrigt ingår andra nödvändiga utgifter vid sidan av försörjningen, som exempelvis kostnader för barnomsorg, läkarvård, medicin och tandvård.

Varje kommun svarar för socialtjänsten inom sitt område, och har det yttersta ansvaret för att enskilda som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp som de behöver. Alla har möjlighet att ansöka om bistånd i den kommun där de vistas och få sin ansökan avgjord genom ett formellt beslut. Personer som omfattas av lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. har dock inte rätt till bistånd enligt socialtjänstlagen för förmåner av motsvarande karaktär eller bistånd för bostadskostnader. Om en ansökan om bistånd berör barn ska barnets bästa särskilt beaktas vid bedömningen.

Innan en individ har rätt till ekonomiskt bistånd ska han eller hon använda sina ekonomiska tillgångar samt söka andra former av bidrag eller ersättningar, t.ex. bostadsbidrag eller arbetslöshetsersättning. Om en individ inte kan försörja sig men kan arbeta ställer socialtjänsten krav om att individen ska stå till arbetsmarknadens förfogande, vilket inkluderar att vara inskriven vid Arbetsförmedlingen och delta i insatser, delta i kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (sfi) eller motsvarande utbildning vid folkhögskola, en så kallad språkplikt, och praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet som socialnämnden anvisat.

Antalet biståndsmottagare under 2021 uppgick till drygt 340 000. Drygt 40 procent av hushållen erhöll bistånd i tio månader eller mer under detta år, så kallat långvarigt bistånd. Ungefär 60 procent av dessa utgjordes av hushåll där någon av de sökande alternativt medsökande var utrikes född. Långvarigt bistånd i gruppen gifta par/sammanboende hushåll utbetalades i 90 procent av fallen till utrikes födda personer. Arbetslöshet var den vanligast förekom-

mande orsaken till långvarigt bistånd och drygt hälften av alla biståndsmottagare var arbetslösa. Därefter var sociala skäl och sjukdom de vanligaste försörjningshindren. En stor andel av biståndsmottagarna hade inte rätt till ersättning från andra trygghetssystem och behövde därför vända sig till socialtjänsten för att tillförsäkras en skälig levnadsnivå.

Kvalificeringen till socialförsäkringsförmånerna och ekonomiskt bistånd behöver ses över

Samarbetspartierna uttrycker i Tidöavtalet, som är en överenskommelse mellan Sverigedemokraterna, Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna, sin vilja att genomföra åtgärder för att minska sådana tilldragningsfaktorer som kan knytas till socialförsäkring och ekonomiskt bistånd.

Den bosättningsbaserade socialförsäkringen innebär att personer som kommer till Sverige och som kan antas komma att vistas här under längre tid än ett år, redan vid ankomsten kan anses bosatta här. Därigenom kan de få tillgång till vissa förmåner i samma utsträckning som personer som redan bor här i landet sedan lång tid tillbaka, förutsatt att de har ett uppehållstillstånd. Regeringen anser att nuvarande villkor för att omfattas av den bosättningsbaserade försäkringen är alltför generösa och riskerar att urholka legitimiteten i socialförsäkringssystemet, varför de bör begränsas.

Det kan även antas att ett generellt och generöst socialförsäkringssystem som det svenska kan utgöra en tilldragningsfaktor. Vidare riskerar nuvarande försäkringsvillkor att inte utgöra tillräckliga incitament för personer som kommer till Sverige som nyanlända eller icke-medborgare som redan bor i Sverige att skapa sig en egen försörjning, vilket i förlängningen riskerar att leda till bidragsberoende och utanförskap. Detsamma gäller det ekonomiska biståndet. Det finns därför behov av att se över reglerna för kvalificering till de bosättningsbaserade socialförsäkringsförmånerna och det ekonomiska biståndet. Kommittén ska även överväga om det finns behov av att ändra reglerna för kvalificering till de arbetsbaserade socialförsäkringsförmånerna, där försäkringen i dag gäller från och med den första dagen av anställningstiden, för att till exempel minska risken för fusk och missbruk. Syftet med översynen är dels att minska risken för att socialförsäkringssystemet och ekonomiskt bistånd kan fungera som tilldragningsfaktorer, dels att stärka drivkrafterna för personer som kommer till Sverige att snabbt komma i

arbete. En förändrad kvalificering är angeläget för att stärka incitamenten till arbete och egen försörjning.

Utgångspunkten för analysen när det gäller socialförsäkringen ska vara att kvalificeringen till de bosättningsbaserade socialförsäkringsförmånerna ska ske gradvis och baseras på egen ansträngning och inte enbart på bosättning. Möjligheten till kvalificering ska ske i takt med att man arbetar, betalar skatt och har permanent och laglig bosättning i Sverige. Även medborgarskap i Sverige eller i annan EU/EES-stat som grund för kvalificering till socialförsäkringen ska utredas. Kommittén ska även ta ställning till om det finns ytterligare villkor som kan vara aktuella för kvalificering till de bosättningsbaserade socialförsäkringsförmånerna, det kan exempelvis handla om godkänt deltagande i kurser i svenska språket och samhällsorientering. Kommittén ska när det gäller möjligheten till kvalificering genom arbete ta ställning till hur kvalificeringen ska ske utifrån omfattning på arbetet och anställningstid. Även förutsättningarna för att vikta kvalificeringsvillkoret permanent och laglig bosättning utifrån bosättningstid ska analyseras. Kommittén ska också bedöma hur olika kvalificeringsvillkor bör förhålla sig till varandra, exempelvis om arbete under en längre tid bör kunna likställas med permanent bosättning samt om olika villkor bör gälla för olika förmåner eftersom de avser olika målgrupper, t.ex. förmåner till föräldrar och barn, förmåner vid funktionshinder och förmåner relaterade till kostnader för bostad.

Utgångspunkten för analysen när det gäller ekonomiskt bistånd ska vara att kvalificering till ekonomiskt bistånd sker automatiskt för de som blir medborgare. Därutöver kan kvalificering till ekonomiskt bistånd baseras på eget arbete och permanent och laglig bosättning i Sverige. Arbete inom ramen för det arbetsmarknadspolitiska programmet särskilt anställningsstöd ska dock inte vara kvalificerande. Om en sådan form av kvalificering inte är förenlig med EU-rätten och andra bindande internationella åtaganden ska utgångspunkten vara att kvalificering till ekonomiskt bistånd ska kunna ske genom t.ex. aktivt deltagande i aktiviteter. Vidare ska kommittén analysera vilka effekter en kvalificering till ekonomiskt bistånd, som är det yttersta skyddsnätet, kan få vad gäller det bistånd som kommunerna kan bevilja vid akuta nödsituationer, så kallat nödbistånd. Kommittén ska också bedöma hur olika kvalificeringsvillkor bör förhålla sig till varandra.

Vad gäller kvalificeringen till såväl socialförsäkringsförmåner som till ekonomiskt bistånd ska samtliga överväganden och ställningstaganden baseras på en grundlig analys av vad som är förenligt med EU-rätten och andra bindande internationella åtaganden. Kommittén ska även beakta att högkvalificerad arbetskraft från andra länder är ett värdefullt tillskott till svensk ekonomi och viktig för svensk konkurrenskraft.

Kommittén ska därför

- analysera och ta ställning till på vilket sätt en person som kommer till Sverige som nyanländ ska kvalificera sig till de bosättningsbaserade socialförsäkringsförmånerna föräldrapenning (på lägstanivå och grundnivå), barnbidrag (inklusive flerbarnstillägg), bostadsbidrag, sjukersättning och aktivitetsersättning i form av garantiersättning, bostadstillägg, omvårdnadsbidrag, merkostnadsersättning och assistansersättning,
- analysera och ta ställning till på vilket sätt icke-medborgare som redan bor i Sverige genom övergångsbestämmelser, med en skälig tidsfrist att nå upp till kriterierna och med hänsyn till individens redan uppnådda etablering och möjlighet till integrering i Sverige, ska kvalificera sig till förmåner enligt socialförsäkringsbalken, särskilt de bosättningsbaserade, samt till ekonomiskt bistånd,
- analysera och ta ställning till om, och i så fall hur, övriga bosättningsbaserade, men också arbetsbaserade socialförsäkringsförmåner bör bli föremål för successiv kvalificering, och
- analysera och ta ställning till på vilket sätt ekonomiskt bistånd ska vara föremål för successiv kvalificering.

En ny modell för kvalificering till socialförsäkring och ekonomiskt bistånd

Utifrån analysen av möjligheten till kvalificering ska en ny modell för kvalificering till socialförsäkring och ekonomiskt bistånd tas fram. Modellen ska bidra till att minska tilldragningsfaktorer som kan knytas till socialförsäkringsförmåner och ekonomiskt bistånd samt öka incitamenten för arbete. Utgångspunkten är att modellen vid ikraftträdandet ska gälla för personer som kommer till landet efter en tidpunkt som kommittén bedömer som lämplig och som minimerar risken för att kortsiktiga så kallade tilldragningsfaktorer uppstår. Kommittén ska ta fram förslag på övergångsbestämmelser för icke-medborgare redan bosatta i Sverige genom att bland

annat föreslå en tidsfrist under vilken de personer som berörs ges skäligen förutsättningar att nå upp till kriterierna som gäller för kvalificering till olika delar av socialförsäkringssystemet och ekonomiskt bistånd. Övergångsbestämmelserna ska också ta hänsyn till individens nuvarande etablering och möjlighet till integrering. Kommittén ska utifrån detta lämna nödvändiga författningsförslag (se t.ex. NJA 2020 s. 285). Modellen ska vara rättssäker och förutsebar samt ha hög legitimitet och vara förenlig med förvaltningsrättsliga principer. Vid översynen ska kommittén därmed beakta att gynnande förvaltningsbeslut som huvudregel inte får ändras till den enskildes nackdel (se 37 § förvaltningslagen). Huvudregeln är dock försedd med ett antal undantag, se t.ex. 37 § andra stycket förvaltningslagen. Huvudregeln har inte heller ansetts utgöra något hinder mot att gynnande beslut upphävs med stöd av senare tillkommen lagstiftning, förutsatt att denna lagstiftning inte är uppenbart oförenlig med regeringsformen eller i övrigt är behäftad med någon grundläggande brist (se RÅ 1999 ref. 76). Modellen ska vidare även vara förenlig med EU-rätten och andra bindande internationella åtaganden. Modellen ska dock inte vara mer generös än vad som krävs. Vid framtagandet av modellen ska kommittén exempelvis beakta skyddsgrundsdirektivet (Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/95/EU av den 13 december 2011 om normer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska anses berättigade till internationellt skydd, för en enhetlig status för flyktingar eller personer som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande, och för innehållet i det beviljade skyddet, omarbetning). Vidare ska modellen vara möjlig att tillämpa och administrera på ett effektivt och rättssäkert sätt.

Vid framtagandet av en ny modell för kvalificering ska effekter av modellen för nyanlända som kommer till Sverige, för icke-medborgare redan bosatta i Sverige inom ramen för föreslagna övergångsbestämmelser samt för andra ersättningssystem som kan vara aktuella för nyanlända personer, såsom exempelvis etableringsersättningen, analyseras och redogöras för. I detta ingår även att analysera hur en ny modell för kvalificering påverkar in- och utträde ur olika ersättningssystem.

Avsikten med den nya modellen är inte att begränsa möjligheterna för medborgare i andra EU-länder, EES-länder, Schweiz eller nordiska länder att få svenska socialförsäkringsförmåner i situationer där samordning ska ske enligt EU-rätten eller den nordiska konventionen om social trygghet. Den fria rörligheten ska beaktas.

Kommittén ska därför

- föreslå en ny modell för successiv kvalificering till socialförsäkringsförmånerna och för kvalificering till ekonomiskt bistånd som är förenlig med EU-rätten och andra bindande internationella åtaganden,
- analysera hur förslaget till ny modell förhåller sig till andra befintliga regelverk som kan vara aktuella för nyanlända som kommer till Sverige och för icke-medborgare redan bosatta i Sverige inom ramen för föreslagna övergångsbestämmelser, exempelvis etableringsersättning för vissa nyanlända invandrare, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Viktiga ställningstaganden som har gjorts vid utformningen av modellen ska beskrivas. För att identifiera goda exempel, framför allt från andra EU-länder men även från länder utanför EU, ska kommittén göra en internationell jämförelse.

Uppdraget att föreslå ett avskaffande eller, om det enligt EU-rätt eller andra bindande internationella åtaganden inte är möjligt, en begränsning av rätten till ekonomiskt bistånd för nyanlända som får etableringsersättning

För nyanlända som deltar i etableringsinsatser inom Arbetsförmedlingens etableringsprogram lämnas etableringsersättning. Syftet med etableringsprogrammet är att underlätta och påskynda vissa nyanlända invandrades etablering i arbets- och samhällslivet.

Etableringsersättningen är en skattefri ersättning som samordnas med andra ersättningar. Ersättningen är individuell och påverkas inte av hushållets storlek eller inkomster från andra i hushållet.

För det fall etableringsersättningen inte räcker till kan deltagare i etableringsprogrammet beviljas kompletterande ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen hos kommunens socialtjänst. Förekomsten av kompletterande ekonomiskt bistånd hos personer med etableringsersättning har ökat över tid. Etableringsersättningen har varit oförändrad sedan den infördes år 2010, till skillnad från riksnormen för försörjningsstöd inom det ekonomiska biståndet som årligen räknas upp. Ekonomiskt bistånd är hushållsbaserat och minskas i normalfallet proportionerligt med hushållets tillkommande inkomster. Möjligheten att få kompletterande ekonomiskt bistånd samtidigt som en person får etableringsersättning kan leda till svaga ekonomiska

incitament för vissa personer att börja arbeta eller utöka sin arbetstid. Svaga incitament att arbeta riskerar att leda till långa tider i arbetslöshet och utanförskap, varför möjligheten för nyanlända invandrare att få ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen parallellt med etableringsersättning bör ses över.

Kommittén ska därför

- analysera förutsättningarna för och lämna förslag på hur rätten till ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen kan avskaffas för nyanlända invandrare som får etableringsersättning eller, om det enligt EU-rätt eller andra bindande internationella åtaganden inte är möjligt, begränsas för samma grupp, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Förslagen ska vara förenliga med EU-rätten och andra bindande internationella åtaganden.

Konsekvensbeskrivningar

Kommittén ska redovisa förslagets konsekvenser i enlighet med kommittéförordningen (1998:1474). Om förslagen påverkar den kommunala självstyrelsen ska de särskilda överväganden som gjorts i enlighet med 14 kap. 3 § regeringsformen redovisas. Konsekvenser för andra befintliga regelverk och ersättningsystem av kommitténs förslag ska beräknas och redovisas. Även konsekvenser för enskilda och civilsamhället ska beskrivas, särskilt konsekvenser för enskildas ekonomiska och sociala situation såväl på kort som på lång sikt. Kommittén ska särskilt redovisa hur förslagen kan påverka den enskildes incitament och förutsättningar att delta i etableringsinsatser.

Konsekvenser för Försäkringskassans och Pensionsmyndighetens administration och möjlighet till effektiv kontroll ska redovisas. Även möjliga risker förenade med olika kvalificeringsvillkor, som exempelvis risken för falska eller oriktiga anställningsavtal, ska beskrivas. Vidare ska kommittén redovisa kostnader för kommunerna utifrån hur många hushåll som kommer att ha rätt till ekonomiskt bistånd med de föreslagna förändringarna. Kommittén ska särskilt beskriva konsekvenser för den verksamhet som Arbetsförmedlingen bedriver för nyanlända inom etableringsprogrammet liksom för utrikes födda personers etablering på arbetsmarknaden i stort. Samhällsekonomiska konsekvenser av förslagen, såsom ökade eller minskade kostnader för det allmänna, ska bedömas. Om

förslag lämnas som innebär kostnader för det allmänna ska dessa åtföljas av finansieringsförslag.

Kontakter och redovisning av uppdraget

Vid genomförandet av uppdraget ska kommittén samverka med berörda myndigheter och andra för sammanhanget relevanta aktörer. Kommittén ska beakta tidigare utredningars kartläggnings- och analysarbete som är av betydelse för utredningsuppdraget och samverka med pågående utredningar som berörs av förslagen, bland annat Utredningen om drivkrafter och möjligheter i försörjningsstödet (S 2022:16), uppdraget att utreda aktivitetsplikt (S 2022:E) och Utredningen om en målstyrd integrationspolitik (Ju 2022:05).

Frågan om kvalificering till socialförsäkring och ekonomiskt bistånd har kopplingar till flera andra delar i Tidöavtalet, varför kommittén vid genomförandet av uppdraget löpande och vid några givna tidpunkter ska hålla Regeringskansliet informerat om hur arbetet fortskrider. Kommittén ska också hålla sig informerad om och ta hänsyn till relevant arbete som pågår inom Regeringskansliet, kommittéväsendet och EU.

Uppdraget ska redovisas senast den 30 september 2024.

(Socialdepartementet)